

**Razumijevanje viktorijskog sistema
obrazovanja i obuke**

**Vodič za
mlade
novopridošlice**

2. izdanje

Priručna knjižica sa svrhom da zadovolji
informativne potrebe mladih ljudi različitog
kulturnog i jezičkog porijekla

Izradila Refugee Young People and Transitions Working Group (Radna grupa za
mlade izbjeglice i prelazni period) u saradnji sa Centrom za multikulturalna
pitanja mladih,
2003

Vodič za mlade novopridošlice nastao je na inicijativu Centra za multikulturalna pitanja mladih, financiran je od strane Department of Immigration and Multicultural and Indigenous Affairs (Ministarstva za useljavanje, multikulturalna i pitanja starosjedilaca) i prvi put je objavljen 1998.

Sadašnju verziju su dopunili i objavili članovi Victorian Settlement Planning Committee's Refugee Young People and Transitions Working Group (Radne grupe za mlade izbjeglice i prelazni period Viktorijskog komiteta za planiranje naseljavanja) u zajednici sa Centre for Multicultural Youth Issues (Centrom za multikulturalna pitanja mladih).

Zahvalnost i uvažavanje upućeno je svim onim agencijama koje su doprinjele izradi ovog dokumenta, uključujući škole i centre za engleski jezik u Viktoriji, AMEP službe, srednje škole, TAFE -ove i univerzitete.

Agencije, članice Radne grupe za mlade izbjeglice i prelazni period, uključujući državu Australiju, njene funkcionere, službenike i zastupnike, nisu odgovorne ni za kakvu štetu ma kako ona nastala, bilo nepažnjom ili na drugi način, prouzrokovanu bilo kojoj osobi, kao rezultat ili u vezi bilo kakve upotrebe informacija sadržanih u ovoj publikaciji.

© 2003 by the Centre for Multicultural Youth Issues (Autorsko pravo Centra za multikulturalna pitanja mladih, 2003)

Centre for Multicultural Youth Issues

Level 1, 308 Drummond Street
CARLTON VIC 3053

Phone: (03) 9349 3466 Fax: (03) 9349 3766
Email: info@cmyi.net.au Website: www.cmyi.net.au

Victorian Settlement Planning Committee, Secretariat

Department of Immigration and Multicultural and Indigenous Affairs
Level 25 Casselden Place, 2 Lonsdale Street
MELBOURNE VIC 3000

Phone: (03) 9235 3357 Fax: (03) 9235 3266
Email: nicholas.chiam@immi.gov.au

Uvod	5
Viktorijski obrazovni sistem	6
Okvir za australske kvalifikacije.....	7
<i>Putevi kroz viktorijsko obrazovanje i obuku</i>	7
Škole i centri za engleski jezik	8
<i>New Arrivals Program / Program za novopridošlice</i>	8
<i>Poslije Programa za novopridošlice</i>	8
<i>Kako možete doći do više informacija?</i>	9
Osnovno i srednje školstvo u Viktoriji.....	10
<i>Činjenice o školama</i>	10
<i>Nastavni program</i>	10
Victorian Certificate of Education / Viktorijsko svjedočanstvo o završenoj maturi	11
<i>Šta je VCE?</i>	11
<i>Kako je organizovan VCE?</i>	11
<i>VCE VET (Vocational Education and Training) / VCE VET (Stručno obrazovanje i obuka)</i>	12
<i>Engleski kao strani jezik</i>	12
<i>Kako se ocjenjuje VCE?</i>	12
<i>Equivalent National Tertiary Entrance Rating (ENTER) Score / Bodovi za upis na visoko obrazovanje na nacionalnom nivou</i>	13
<i>Učenici koji se vraćaju u školu (odrasli učenici)</i>	13
<i>Da li ste završili srednju školu u drugoj zemlji?</i>	13
<i>Učenje fakultetskih predmeta uporedo sa VCE-jem</i>	13
<i>Kako možete doći do više informacija?</i>	14
Victorian Certificate of Applied Learning (VCAL) / Viktorijsko svjedočanstvo o primijenjenom učenju.....	15
<i>Šta je VCAL?</i>	15
<i>Ko može raditi VCAL?</i>	15
<i>Uslovi za upis</i>	15
<i>Koliko traje završavanje VCAL-a?</i>	15
<i>Gdje mogu raditi VCAL?</i>	15
<i>Koji se predmeti uče u VCAL-u?</i>	16
<i>Kako se ocjenjujeVCAL?</i>	16
<i>Šta se priznaje za VCAL?</i>	16
<i>Možete li raditi skraćeno radno vrijeme i/ili nastaviti šegrtovanje dok ste upisani u VCAL?</i>	17
<i>Šta dobijate po završetku VCAL-a?</i>	17
<i>Kuda kada završite VCAL?</i>	17
<i>Kako možete doći do više informacija?</i>	17
AMEP English Language Classes / AMEP časovi engleskog jezika	18
<i>Ko može pohađati?</i>	18

<i>Načini na koje možete učiti engleski jezik u AMEP-u:</i>	18
<i>Učesnicima AMEP-a takođe su dostupni:</i>	18
<i>Putevi za dodatne časove engleskog jezika</i>	19
<i>Kako možete doći do više informacija?</i>	19
<i>Language, Literacy and Numeracy Programme (LLNP) / Program za engleski jezik, opismenjavanje i račun</i>	19
<i>Technical and Further Education (TAFE) / Tehničko i dodatno obrazovanje</i>	21
<i>Kvalifikacije</i>	21
<i>Učenje engleskog jezika</i>	22
<i>Upis na TAFE institute</i>	22
<i>Put sa TAFE-a do univerziteta</i>	23
<i>Cijena časova</i>	23
<i>Kako možete doći do više informacija?</i>	23
<i>Univerziteti</i>	24
<i>Minimalni uslovi za upis</i>	24
<i>Special Entry Provisions / Upis po posebnim odredbama</i>	24
<i>Uslovi za upis na određeni fakultet za učenike sa VCE-jem</i>	25
<i>Kako podnijeti prijavu za upis na viktorijsko visoko obrazovanje</i>	25
<i>Higher Education Contribution Scheme (HECS) / Šema kreditiranja visokog obrazovanja</i>	25
<i>Kako možete doći do više informacija?</i>	25
<i>Socijalne naknade</i>	27
<i>Youth Allowance / Isplata za učenike i studente</i>	27
<i>Austudy / Austudy isplata</i>	27
<i>Specijalna pomoć</i>	27
<i>Provjera prihoda i imovine</i>	27
<i>Boravište</i>	28
<i>Posebne vrste pomoći</i>	28
<i>Službe Centrelink-a za mlade</i>	29
<i>Obaveze prema Centrelink-u</i>	29
<i>Izvori dodatnih informacija</i>	30
<i>Opšte reference</i>	30
<i>Za opšte informacije o VCE-ju</i>	30
<i>Za informacije o dopisnom obrazovanju</i>	30
<i>Opšte informacije za roditelje o obrazovanju</i>	30
<i>Za informacije o TAFE-u</i>	30
<i>Za informacije o zapošljavanju, TAFE-u i univerzitetu</i>	31

Uvod

Ova knjižica ima svrhu da zadovolji potrebe za informacijama mladih izbjeglica i novopridošlih useljenika koji razmišljaju o svom budućem obrazovanju i obuci u Australiji.

Knjižica je nastala kao odgovor na spoznatu potrebu novopridošlih mladih izbjeglica i useljenika i profesionalnog osoblja koje radi s njima, za opštim pregledom i upoznavanjem sa sistemom obrazovanja i obuke u Viktoriji. Izražena je bojazan da se, i pored postojanja najšireg spektra mogućnosti za obrazovanje i obuku, osjeća pomanjkanje informacija i podrške koji su na raspolaganju ljudima u zacrtavanju strukturiranog, jasnog *puta* između kurseva.

Put je izraz upotrebljen za opis čitave serije koraka preduzetih kroz sistem obrazovanja i obuke. Ti koraci će biti odabiranje kursa za učenje. Pažljivo isplanirani *put* uvažava plan za karijeru i interese svakog pojedinca, potvrđuje njen/njegov sadašnji nivo poznavanja jezika i jezičke potrebe, i pokušava sve to uskladiti sa takvim izborom obrazovanja ili obuke koji će zadovoljiti te zahtjeve.

Kao prvi korak, mnogi mladi ljudi koji treba da uče engleski jezik, upisuju On-Arrival English Program / Program engleskog jezika po dolasku. On je, u većini slučajeva, u školama ili centrima za engleski jezik, za one do 18 godina starosti, ili u Adult Migrant English Program / Programu engleskog jezika za odrasle useljenike, za one starije od 18 godina.

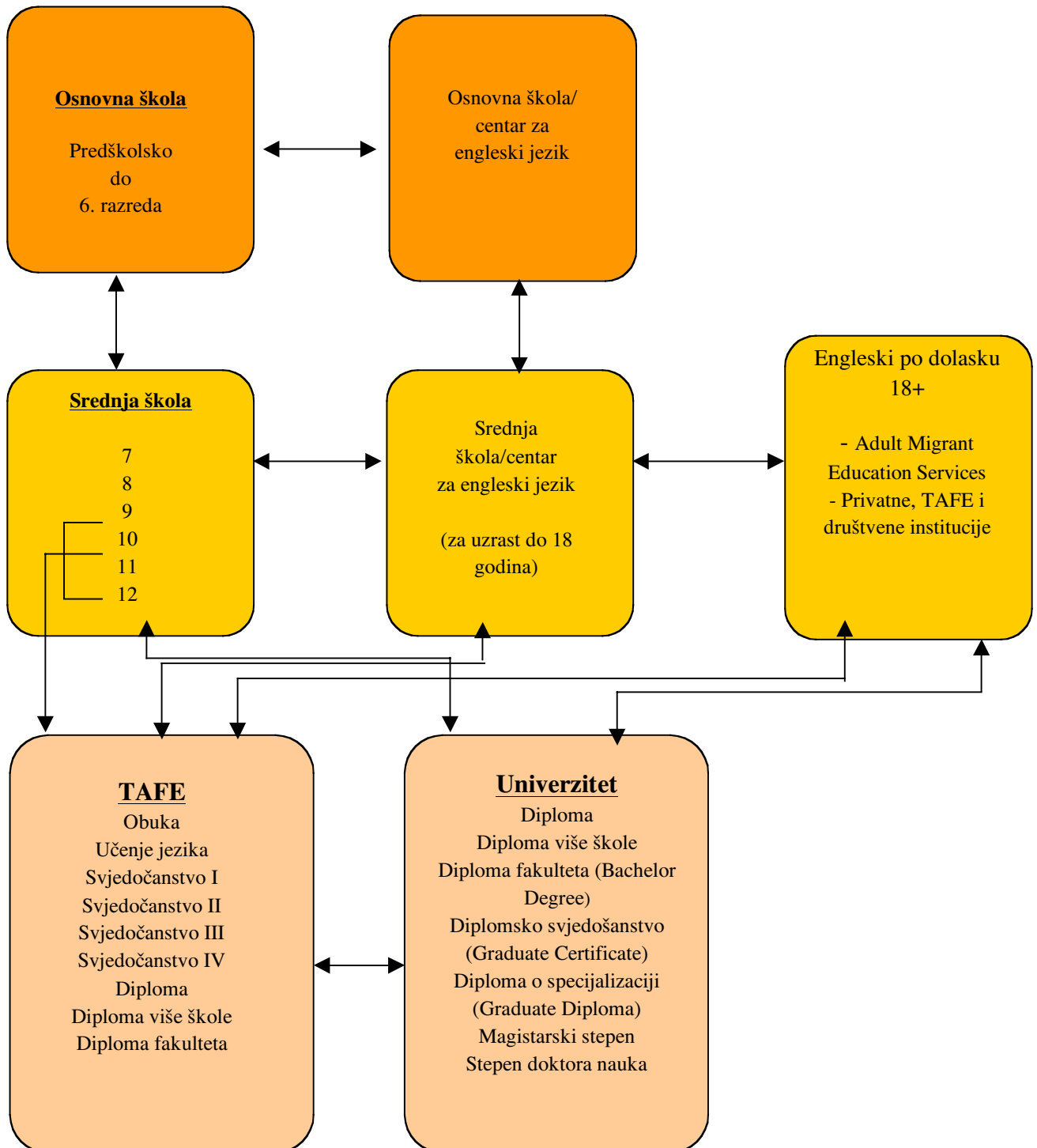
Po završetku On-Arrival English Program-a, oni koji žele nastaviti sa učenjem ili obukom, suočavaju se sa donošenjem odluke gdje naći najbolji odgovarajući kurs. Ova knjižica teži pružanju informacija koje će im omogućiti donošenje informisane odluke o svojoj budućnosti.

Takav put može voditi od On-Arrival English Program-a, do kombinacije učenja engleskog jezika i stručnog, ili za posao namjenskog, obučavanja i zaposlenja. Drugi put može voditi direktno od On-Arrival English Program-a, do srednje škole ili dodatnog obrazovanja.

Važno je shvatiti da tradicionalni put kroz obavezni školski sistem pa do univerziteta, *nije jedini put* do stručnih kvalifikacija ili do uspješne karijere. Mnogim novopridošlim mladim ljudima je potrebno dodatno vrijeme i podrška za sticanje zadovoljavajućeg standarda akademskog znanja engleskog, za orijentaciju u australskom obrazovnom sistemu i/ili za nadoknadu školovanja isprekidanog u njihovoj domovini. Prema tome, ima puteva zamišljenih za postizanje upravo toga. U takvoj situaciji uvijek je korisno imati otvorene poglede za nove ideje o legitimnim alternativnim putevima, koji mogu biti više po mjeri mladih useljenika ili izbjeglica i izbjeći razočaranje mukotrpnog probijanja kroz neodgovarajuće, matične puteve.

Različitim ljudima odgovaraju različiti putevi i suštinski prvi korak je 'snabdijevanje' relevantnim informacijama. Nadamo se da će vam ova knjižica pružiti mogućnost za uspješno kretanje na vaš put obrazovanja ili obuke u Australiji.

Viktorijski obrazovni sistem

Okvir za australske kvalifikacije

Putevi kroz viktorijsko obrazovanje i obuku

Srednje škole

- Razredi (10), 11 i 12
Victorian Certificate of Education (VCE) /
Viktorijsko svjedočanstvo o
završenoj maturi
(može uključivati
istovremeno stručno
obrazovanje, VET)
ili
- Victorian Certificate of
Applied Learning (VCAL)/
Viktorijsko svjedočanstvo o
primijenjenom učenju
(VCAL)
ili
- International Baccalaureate
(IB) / Internacionalni
bakalaureat (IB) -
svjedočanstvo o završenoj
srednjoj školi

Stručno obrazovanje i obuka (TAFE i druge registrovane institucije)

- Svjedočanstvo I
- Svjedočanstvo II
(isto kao obavljanje praktične
obuke)

- Svjedočanstvo III
(Advanced Certificate ili
Associate Diploma)
- Diploma
- Diploma više škole

- Diploma fakulteta (Bachelor
Degree)

Visoko obrazovanje (Univerziteti)

- Diploma
- Diploma više škole

- Diploma fakulteta
(Bachelor Degree)
- Diplomsko
svjedočanstvo (Graduate
Certificate)
- Diploma o specijalizaciji
(Graduate Diploma)
- Magistarski stepen
- Stepen doktora nauka

Škole i centri za engleski jezik

New Arrivals Program / Program za novopridošlice

Novopridošli učenici English as a Second Language (ESL) / Engleskog kao stranog jezika, koji imaju pravo na to, mogu redovno pohađati besplatne ESL časove u državnim školama kroz New Arrivals Program (Program za novopridošlice). Ovaj program se uglavnom odvija u **Primary and Secondary English Language Schools and English Language Centres (ELS/Cs)**, / osnovnim i srednjim školama za engleski jezik i centrima za engleski jezik, i kroz programe za engleski jezik u Geelong-u i Shepparton-u.

Programi engleskog jezika u školama/centrima su obezbijedjeni za učenike koji imaju stalni boravak i koji su u Australiji manje od šest mjeseci i planiraju pohađati osnovnu ili srednju školu poslije ovog kursa. Učenici koji imaju određene vrste privremenih viza mogu pohađati kurs, ako ima slobodnih mjesta. Učenici stariji od 18 godina 1. januara one godine kada se upisuju, nemaju pravo na upis, i biti će upućeni na program koji njima najbolje odgovara, a što može uključiti Adult Migrant English Program (AMEP) / Program engleskog jezika za odrasle useljenike ili TAFE kurseve.

Većina učenika ostaje na kursu dva tromjesečja (šest mjeseci). Ostali učenici, koji su došli po humanitarnoj ili izbjegličkoj osnovi, ili koji su imali prekide u ranijem školovanju, mogu ostati do jednu godinu.

Škole/centri za engleski jezik obezbjeđuju intenzivne programe za engleski jezik dok učenici uče predmete iz nastavnog programa redovnih škola. Cilj ovih programa je priprema učenika za zahtjeve redovnih škola u pogledu engleskog jezika i njihovo upoznavanje sa školstvom u Australiji. Multikulturalno nastavno osoblje za pomoć (Multicultural Education Aides (MEAs) je zaposleno za asistenciju učenicima i pomoć u razvijanju jakih veza porodica i škole.

Učenici se mogu direktno upisati u školu/centar za engleski jezik ili ih može preporučiti druga škola ili organizacija. U vezi upisa se može raspitati u školi/centru za engleski jezik koji je najbliži mjestu stanovanja učenika. Učenici sa stalnim boravkom, upisani u školu/centar za engleski jezik, imaju pravo na besplatne vozne iskaznice.

Poslije Programa za novopridošlice

Škole i centri za engleski jezik će svojim učenicima na kraju njihovog kursa za novopridošlice, preporučiti odgovarajuće škole.

Mnogi ESL učenici poslije škole ili centra za engleski jezik upisuju redovne srednje škole u kojima dobijaju daljnju podršku u učenju engleskog kao stranog jezika, naročito u školama koje imaju puno ESL đaka. Ovi učenici su, uobičajeno, potpomognuti i u maturskim razredima, da bi se pripremili za nastavak školovanja.

Neki učenici, uključujući one koji su došli u Australiju samo sa malo škole iz njihove domovine, mogu napustiti školski sistem da traže zaposlenje, ili ESL dostupan mladima na TAFE-u ili u Adult Council of Education / Vijeću za obrazovanje odraslih osoba.

Kako možete doći do više informacija?

The Department of Education and Training (DE&T) / Ministrastvo za obrazovanje i obuku, na web-stranici New Arrivals (Novopridošlice) ima listu sa podacima za kontakt za sve škole/centre za engleski jezik u Viktoriji na: <http://www.sofweb.vic.edu.au/lem/esl/enew.htm> ili telefon: (03) 9637 2131, faks: (03) 9637 2050.

Osnovno i srednje školstvo u Viktoriji

Činjenice o školama

U Viktoriji, školovanje je obavezno za svu djecu uzrasta od šest do petnaest godina. Učenici mogu pohađati školu ukupno 13 godina, provodeći 7 godina u osnovnoj školi (od predškolskog do 6. razreda) i šest godina u srednjoj školi (od 7. do 12. razreda).

U Viktoriji ima čitav niz škola za pohađanje: mješovite škole, škole samo za dječake ili samo za djevojčice, vjerske, privatne i državne škole.

Svaka školska godina počinje kasno u januaru i završava se u decembru. Svaka se godina sastoji od četiri tromjesečja, sa kratkim raspustima od oko dvije sedmice između svakog od njih. Duži raspust je u periodu decembar - januar. Školska nastava je obično od 9: 00 do 15:30 sati, od ponedjeljka do petka.

Nastavni program

Sve škole pružaju đacima sveobuhvatan nastavni program sastavljen tako da pripremi učenike za njihovo buduće zanimanje. Nastavni program pruža učenicima širok izbor predmeta, koji odgovaraju njihovim individualnim potrebama i sposobnostima za učenje, u sljedećim **ključnim oblastima učenja**:

- umjetnost
- engleski/engleski kao strani jezik
- zdravlje i fizičko obrazovanje
- strani jezici
- matematika
- prirodne nauke
- izučavanje društva i prirode
- tehnologija

U svim školama su zastupljene ključne oblasti učenja i u mnogima se nudi čitav niz predmeta iz svake oblasti. Škole pripremaju učenike za put koji oni žele slijediti do svoje karijere. U srednjim školama pomoć u usmjeravanju učenika pri izboru njihove karijere pruža nastavnik za profesionalnu orijentaciju. Koordinator za socijalni standard učenika takođe pružaju savjete i upute o pitanjima socijalne prirode, pomažući učenicima da nastave sa ostvarivanjem zadovoljavajućeg napretka u školi.

Victorian Certificate of Education / Viktorijsko svjedočanstvo o završenoj maturi

(Bilješka: Neke od ovih informacija se mogu promijeniti. Škole i ostale institucije će imati najnovije informacije o VCE-ju, a takođe možete posjetiti web-stranicu Victorian Curriculum and Assessment Authority (VCAA) / Viktorijskog nadležstva za nastavni program i ocjenjivanje: <http://www.vcaa.vic.edu.au>)

Šta je VCE?

Kada učenici i nastavnici govore o VCE-ju, tada misle na **Victorian Certificate of Education** (Viktorijsko svjedočanstvo o završenoj maturi). VCE pokazuje da su učenici uspješno završili završne razrede srednjoškolskog obrazovanja.

Učenje za VCE obično traje dvije godine, ali može trajati i duže. Neki ESL đaci utvrde da je za njih lakše produžiti učenje za VCE na tri godine, kako bi imali više vremena za savladavanje engleskog jezika. Škole mogu posavjetovati učenike u kojim slučajevima je to moguće.

Kako je organizovan VCE?

Predmeti

Učenici obično uče pet ili šest predmeta svake godine kada su na završnom, VCE, nivou. Ovi predmeti se zovu studij (studies).

Nastavne jedinice

Većina VCE predmeta, iako ne svi, ima četiri nastavne jedinice (units). Jedna jedinica se izučava u jednom semestru (pola godine). Jedinice 1 i 2 se obično uče u 11. razredu i mogu se učiti kao pojedinačne predmetne jedinice. Jedinice 3 i 4 se obično uče u 12. razredu i moraju se učiti jedna za drugom. Učenici ne završavaju nužno sve nastavne jedinice predmeta koji je njihov VCE smjer, ali oni moraju dobiti ocjenu 'S' (zadovoljava) iz najmanje šesnaest nastavnih jedinica prije no što im se dodijeli svjedočanstvo o završenoj maturi, VCE.

Obavezni predmeti i nastavne jedinice

Kada učenici biraju predmete i nastavne jedinice za svoj VCE smjer, postoje neki uslovi koje svaki smjer mora zadovoljiti. Nastavnici će usmjeravati učenike u izboru predmeta i nastavnih jedinica kako bi zadovoljili te uslove.

Kada biraju predmete, učenici treba da imaju u vidu svoje planove za dalje školovanje i zapošljavanje. Mnogi fakulteti imaju uslove za upis koji navode specifične predmete koji moraju biti uspješno završeni kao dio VCE-ja. Ukoliko učenik želi da uči stručni kurs ili obuku, tada, do osam od šesnaest nastavnih jedinica mogu biti nastavne jedinice za VCE **Vocational Education and Training (VET) / VCE Stručno obrazovanje i obuku (VET)**.

VCE VET (Vocational Education and Training) / VCE VET (Stručno obrazovanje i obuka)

U okviru svog VCE programa učenici mogu raditi i kvalifikacije za stručno obrazovanje i obuku (VET). Ovakav aranžman je poznat kao **VCE VET**.

VCE VET programi omogućavaju školama, institutima za obuku i privrednim djelatnostima zajednički rad na pripremanju učenika za zapošljavanje i daljnju obuku. Većina srednjih škola nudi VET kurseve koji doprinose uspješnom ispunjavanju VCE uslova i ti kursevi su priznati na nacionalnom nivou. Na raspolaganju za učenje uz VCE stoji više od 40 VET zanimanja i stalno se povećava broj onih koja postaju dostupna.

VCE VET nastavne jedinice su u okviru jedinica 1-4 strukture VCE-ja. Učenici koji uspješno završe VCE VET program dobijaju nacionalne kvalifikacije priznate u National Training Framework / Okviru za obuku na nacionalnom nivou. Mnogi VCE VET predmeti takođe doprinose ukupnom zbiru bodova za učenje, ako se rade na nivou nastavnih jedinica 3-4. Ovi bodovi će doprinijeti Equivalent National Tertiary Entrance Rank (ENTER) / Bodovima za upis na fakultet na nacionalnom nivou.

VCE VET programi su obično na nivou svjedočanstva 2 ili 3. Ako učenik uspješno dobije VET kvalifikaciju (svjedočanstvo 2 ili 3) u okviru svog VCE-ja, može direktno ići na viši nivo kursa na TAFE-u (na primjer, svjedočanstvo 4). Učenici mogu u svom VCE programu takođe obavljati šegrtovanje sa skraćenim radnim vremenom (part-time).

Za više informacija kontaktirajte koordinatora za VCE i nastavnika za profesionalnu orijentaciju u vašoj mjesnoj srednjoj školi.

Engleski kao strani jezik

ESL učenici obično izaberu **engleski/engleski kao strani jezik** kao svoj obavezni predmet engleski jezik. Učenik ima pravo na ESL status ako zadovoljava **obadva** sljedeća uslova:

- on ili ona borave u Australiji ne duže od sedam kalendarskih godina neposredno prije 1. januara one godine u kojoj počinju učiti nastavne jedinice 3 i 4; i
- engleski je bio glavni jezik poduke učenika za ukupan period ne duži od sedam godina prije godine u kojoj je učenik započeo učenje nastavnih jedinica 3 i 4.

U nekim posebnim okolnostima, učeniku koji ne zadovolji obadva gore navedena uslova, može se dati to pravo. Kontaktirajte školu za više informacija. Za dodatne informacije, kontaktirajte VCAA na 9651 4300 ili posjetite njihovu web-stranicu: <http://www.vcaa.vic.edu.au>

Kako se ocjenjuje VCE?

Postoje dva dijela ocjenjivanja VCE-ja: ocjenjivanje u školi i polaganje ispita. Učenici koji su navikli da se cjelokupno ocjenjivanje zasniva na ispitima na kraju godine, uočiti će da se učenje za VCE razlikuje. Rad se ocjenjuje tokom cijele godine i učenici moraju završiti različite zadatke kao i polagati ispite. Ovo znači da oni moraju biti jako dobro organizovani za redovan rad tokom cijele školske godine.

Učenici koji uče nastavne jedinice 3 i 4 nekog predmeta, polažu ispite i predaju radove iz svog smjera. Rezultati na polaganju ispita se ocjenjuju ocjenama od A+ do E. Većina ispita se obavlja na kraju godine, ali iz nekih predmeta ispiti su i na polugodištu i na kraju godine.

Equivalent National Tertiary Entrance Rating (ENTER) Score / Bodovi za upis na visoko obrazovanje na nacionalnom nivou

Po završetku svih ocjenjivanja za VCE, ENTER, ukupni bodovi, se računaju za svakog učenika na bazi svih njihovih rezultata. Ovi ukupni bodovi se koriste za dobijanje mjesta na institucijama za visoko obrazovanje.

Učenici koji se vraćaju u školu (odrasli učenici)

Učenici koji se vraćaju da nastave učenje moraju imati najmanje 18 godina 1. januara u onoj godini u kojoj očekuju da će završiti svoj VCE. Takođe, oni moraju biti odsutni sa redovnog školovanja u srednjoj školi najmanje jednu cijelu školsku godinu. Ovi učenici mogu učiti reducirani VCE.

Da bi se kvalifikovali za VCE, oni moraju uspješno završiti najmanje:

- dvije nastavne jedinice predmeta engleski jezik
- tri sekvence nastavnih jedinica 3 i 4 iz predmeta koji nisu engleski jezik, a od kojih dvije mogu biti VCE VET sekvence.

Neki odrasli učenici odluče se učiti dodatne nastavne jedinice kako bi poboljšali svoje izgleda za daljnje obrazovanje.

VCE za odrasle se obično uči na TAFE odjelu srednje škole, u srednjoj školi ili putem dopisne škole.

Da li ste završili srednju školu u drugoj zemlji?

Neki učenici su već u drugoj zemlji završili školovanje koje je jednako 12. razredu ili više. Ovi učenici mogu podnijeti zahtjev u VCAA za priznavanje jednake vrijednosti školovanja završenog u nekoj drugoj zemlji.

Dodatne informacije o tome šta se može uračunati u VCE predmete i potvrde o jednakoj vrijednosti škola, mogu se dobiti u **VCAA Students Records and Results Unit** / Odjelu VCAA za evidentiranje učenika i rezultata, na telefon (03) 9651 4402. Ako su učenici uvjereni da imaju pravo na potvrdu o jednakoj vrijednosti škole, treba da traže od svoje škole da se u njihovo ime o tome raspita.

Učenje fakultetskih predmeta uporedo sa VCE-jem

Neki od odabranih učenika mogu dodati predmet iz prve godine univerzitetskih studija svojim VCE predmetima, kroz prošireni program učenja. **Prošireno učenje** nadograđuje VCE predmete do nivoa prve univerzitetske godine. Ti predmeti su, u širokom spektru, dostupni na sedam univerziteta. Ovi univerzitetski predmeti se uzimaju povrh punog VCE programa, tako da su za samo mali broj veoma dobrih đaka koje škola preporuča.

Kako možete doći do više informacija?

Svake godine VCAA objavljuje **Guide to the VCE** (Vodič za VCE), na:

<http://www.vcaa.vic.edu.au/vce/guide02/index.htm> koji se daje učenicima 10. razreda. Ovaj vodič sadrži najnovije informacije o VCE-ju, sa svim izmjenama za narednu godinu. Za više informacija kontaktirajte službenika VCAA za informacije pozivom na 9651 4544 ili 9651 4328 (za pozive iz Melbourne-a) ili 1800 134 197 (za pozive iz unutrašnjosti).

Navedene informacije o VCE-ju prilagođene su koristeći informacije sa ESL web-stranice Ministarstva za obrazovanje i obuku: <http://www.sofweb.vic.edu.au/lem/esl/index.htm>. Pogledajte ovu web-stranicu za detaljnije informacije o VCE-ju, koje su prevedene na 14 jezika.

Victorian Certificate of Applied Learning (VCAL) / Viktorijsko svjedočanstvo o primijenjenom učenju

(Reprodukovano uz dozvolu viktorijskog Nadleštva za nastavni program i ocjenjivanje, Viktorija).

Šta je VCAL?

Viktorijsko svjedočanstvo o primijenjenom učenju (VCAL) je novo svjedočanstvo više srednje škole koje se zasniva na primijenjenom učenju. 'Primijenjeno učenje' znači da je to kurs sa praktičnim dijelom i on teži da razvije sposobnosti koje će vam pomoći da se pripremite za daljnje obrazovanje, obuku ili zaposlenje.

VCAL ima tri nivoa - **početni, srednji i viši**. Viši nivo je i finalni. Vi ćete započeti na onom nivou koji odgovara vašim potrebama i mogućnostima. Na primjer, ako započnete na srednjem nivou i uspješno ga završite, možete preći na viši nivo u 12. razredu. Svaki nivo obično se završi tokom jednogodišnjeg programa.

Ko može raditi VCAL?

VCAL je sastavljen tako da zadovolji potrebe učenika 11. i 12. razreda kojima je potreban kurs zasnovan na praktičnom iskustvu. On je takođe dostupan drugim učenicima, na primjer, onima koji uče na TAFE institutima.

Uslovi za upis

Ne postoje uslovi za upis. Učenici mogu započeti VCAL na nivou koji odgovara njihovim potrebama u učenju. Vaš nastavnik ili savjetnik za profesionalnu orijentaciju biti će u stanju da vam pomogne u odlučivanju koji je nivo najbolji za vas.

Koliko traje završavanje VCAL-a?

Vi biste normalno dobili VCAL svjedočanstvo po uspješnom završetku dogovorenog jednogodišnjeg programa učenja. Na primjer, VCAL srednjeg nivoa bi se mogao završiti tokom 11. razreda, a VCAL višeg nivoa uslijedio bi u 12. razredu.

Gdje mogu raditi VCAL?

VCAL će ponuditi mnoge srednje škole i instituti za tehničko i dodatno obrazovanje (TAFE) u Viktoriji u 2003. Vi treba da pitate u mjesnoj školi ili TAFE-u da li ga oni nude. Od vas će se zahtijevati da ga upišete u svojoj školi ili na TAFE-u, ali dio VCAL programa možete obavljati na drugim mjestima, kao što su organizacije za **Adult Community Education** / Obrazovanje odraslih u društvenoj zajednici i druge organizacije i poslodavci bazirani u zajednici.

Koji se predmeti uče u VCAL-u?

Učenici koji pođu na VCAL izraditi će sa svojim nastavnicima/savjetnicima za profesionalnu orijentaciju program učenja, izabirajući nastavne jedinice i predmete za svaki od VCAL usmjerenja.

Usmjerenje 1 - Opismenjavanje i račun

Vaš VCAL program učenja mora obuhvatiti opismenjavanje i račun. To može uključiti, na primjer, nastavne jedinice opismenjavanja i računa iz opšteg obrazovanja za odrasle (Certificates of General Education for Adults) ili VCE predmetne jedinice iz matematike i engleskog jezika, uključujući nastavne jedinice **English as a Second Language (ESL)** / Engleski kao strani jezik.

Usmjerenje 2 - Vještine za određenu djelatnost

Vaš VCAL program učenja mora obuhvatiti nastavne jedinice za određeno zanimanje iz programa za stručno obrazovanje i obuku (VET) ili VCE VET programa.

Usmjerenje 3 - Vještine za posao

Vaš VCAL program učenja može obuhvatiti rad sa skraćenim radnim vremenom, New Apprenticeships (Novo šegrtovanje), radno iskustvo i radnu praksu - i nastavne jedinice i predmete iz oblasti pripreme za posao, kao što su Zaštita na radu (Occupational health and safety) ili vještine za vođenje razgovora za zapošljavanje.

Usmjerenje 4 - Razvijanje personalnih vještina

Vaš VCAL program učenja može obuhvatiti mjesne ili projekte bazirane u društvenoj zajednici, dobrovoljni rad i tako strukturirane aktivnosti koje pomažu razvoj samopouzdanja, timskog rada i drugih vještina važnih za život i rad.

Kako se ocjenjuje VCAL?

Učenici moraju postići uspješan rezultat u svakoj nastavnoj jedinici ili predmetu VCAL programa. Nisu vam potrebne ocjene. Ako radite VCAL na višem nivou, tada možete upisati VCE nastavne jedinice 3 i 4 i izabrati da dobijete ocjene i bodove u učenju iz tih predmeta.

Ako uspješno ispunite uslove za VCE smjer ili VCE VET smjer, dobićete potvrdu o rezultatima. Ako uspješno završite nastavnu jedinicu ili predmet iz VET-a ili dodatnog obrazovanja, (Further Education), vi ćete dobiti potvrdu o pohađanju. Na njima će biti spisak svih nastavnih jedinica koje ste uspješno završili kao dio vašeg VCAL programa.

Šta se priznaje za VCAL?

Ako ste započeli učiti za VET svjedočanstvo, vaše učenje se može uračunati u VCAL. Treba da razgovarate sa svojim nastavnikom ili savjetnikom za profesionalnu orijentaciju da vam pomognu u planiranju vašeg VCAL programa učenja i utvrđivanju onog učenja koje ste već obavili za to svjedočanstvo.

Ako ste već uradili jedan VCE predmet, to se takođe može uračunati u VCAL. Iz tog VCE predmeta morate dobiti 'S' (zadovoljavajući) rezultat.

Povratak na VCE

Ako promijenite mišljenje, možete se vratiti na VCE. Sve VCE uspješno završene nastavne jedinice kao dio vašeg VCAL-a, uračunati će se u VCE. Vaši VCE rezultati takođe se mogu prenijeti.

Moguće je da se ostali predmeti, završeni kao dio VCAL-a, uračunaju u VCE - razgovarajte o ovome sa svojim nastavnikom ili savjetnikom za profesionalnu orijentaciju.

Možete li raditi skraćeno radno vrijeme i/ili nastaviti šegrtovanje dok ste upisani u VCAL?

Ako radite skraćeno vrijeme dok ste upisani na VCAL, to vam se može priznati i donijeti kredit. Neke vrste rada mogu uključivati:

- šegrtovanje ili obučavanje u skraćenom radnom vremenu
- rad po skraćenom radnom vremenu
- radnu praksu
- radno iskustvo

Šta dobijate po završetku VCAL-a?

Vi ćete primiti svjedočanstvo za VCAL na početnom, srednjem ili višem nivou, ako uspješno završite program učenja na početnom, srednjem ili višem nivou. Takođe ćete dobiti potvrdu o rezultatima sa nabrojanim svim VCE, VCE VET i VCAL nastavnim jedinicama i potvrdu o pohađanju za VET ili kurseve iz dodatnog obrazovanja.

Uglavnom učenik koji želi ići na univerzitet, mora imati izračunate ukupne bodove, ENTER, bazirane na rezultatima učenja za VCE. VCAL programi nisu tako zamišljeni da bi vodili do ostvarivanja bodova za ENTER. VCAL priprema učenike za upis na TAFE kurseve na nivou svjedočanstva, za izučavanje zanata i obuku, i druge vrste dodatnog obrazovanja i obuke.

Ako ste završili VCAL i želite započeti više obrazovanje, pitajte u svojoj školi za savjet.

Kuda kada završite VCAL?

Radeći VCAL, vi ćete steći iskustvo korisno u radnom svijetu i dobiti kvalifikaciju koja vam pomaže razvijati i proširivati vaše puteve ka radu, šegrtovanju/obučavanju, dodatnom obrazovanju i/ili obuci, uključujući VET kurseve.

VCAL će pomoći da unaprijedite svoju pismenost i račun, unaprijedite vještine u vezi rada, vještine specifične za određeno zanimanje i unaprijedite personalne i vještine koje će pospješiti vaše izgleda za nalaženje posla.

Kako možete doći do više informacija?

Razgovarajte u svojoj mjesnoj školi ili TAFE-u ili otidite na web-stranicu Victorian Qualifications Authority / viktorijskog Nadleštva za kvalifikacije: www.vqa.vic.gov.au.

AMEP English Language Classes / AMEP časovi engleskog jezika

Prvi korak za novopridošle mlade ljude koji imaju više od 18 ili između 16 i 18 godina, a ne žele pohađati školu za jezik, jeste prijavljivanje na časove engleskog jezika u **Adult Migrant English Program (AMEP) / Program engleskog jezika za odrasle useljenike.**

Novopridošli useljenici kojima su potrebni časovi engleskog jezika, ovlašćeni su na 510 sati pouke iz engleskog jezika, ili na toliko sati koliko je potrebno da postignu funkcionalno znanje engleskog. Vama najbliži AMEP centar vas može uputiti u pogledu nivoa vašeg znanja. Ove časove finansira Department of Immigration and Multicultural and Indigenous Affairs (DIMIA) / Ministarstvo za useljavanje i multikulturalna i pitanja starosjedilaca.

Ko može pohađati?

Učesnici imaju pravo na AMEP časove ako zadovoljavaju sljedeće uslove:

- imaju 18 ili više godina; ili
  - imaju između 16 i 18 godina i nisu u mogućnosti ići na časove engleskog jezika u školi;
- plus
- oni su useljenici koji su došli u Australiju poslije 1. jula 1991; ili
  - dobili su stalni boravak od 1. jula 1991: (ako nisu useljenici ili stanovnici sa pravom stalnog boravka - onda nosioci izvjesnih privremenih viza) ;
- plus
- nisu iskoristili svih 510 sati; i
  - ne vladaju funkcionalnim znanjem engleskog jezika

Načini na koje možete učiti engleski jezik u AMEP-u:

- pohađanjem dnevne, večernje ili nastave vikendom
- kao redovan ili vanredan đak
- na časovima za početnike, za one sa osnovnim i sa znanjem srednjeg nivoa
- na časovima za mlade

Učesnicima AMEP-a takođe su dostupni:

- besplatni vrtići za djecu dok su oni na časovima
- obuka za kompjutere
- besplatno savjetovanje o karijeri
- radno iskustvo
- informacije o naseljavanju
- rekreacione aktivnosti i ekskurzije za mlade ljude

Putevi za dodatne časove engleskog jezika

Poslije završavanja 460 sati AMEP-a ili po dostizanju funkcionalnog znanja engleskog jezika, učesnici mogu učiti engleski **na naprednijem nivou (further English)** i engleski **na višem nivou (advanced English)** u AMES-u ili na TAFE-u. Za neke časove engleskog jezika može biti neophodna registracija u Centrelink-u.

Kako možete doći do više informacija?

AMES ima nastavne centre u mjestima: Ascot Vale, Ballarat, Benalla, Bendigo, Box Hill, Broadmeadows, Bundoora, Chadstone, Cobram, Coburg, Collingwood, Dandenong, City/Flagstaff, Footscray, Frankston, Geelong, Hawthorn, Hoppers Crossing, Kyabram, Lalor, Maryborough, Mildura, Mt Waverley, Newborough, Noble Park, Oakleigh, Preston, St Albans, Sale, Shepparton, Springvale, Wangaratta, Warragul, Werribee i Wodonga

Nazovite: 9926 4717 ili pogledajte na internetu: www.ames.net.au

Informacije o TAFE odjelu za srednje obrazovanje su dostupne putem linije za TAFE kurseve: 131823 ili na: www.ette.vic.edu.au

Language, Literacy and Numeracy Programme (LLNP) / Program za engleski jezik, opismenjavanje i račun

Savezno Ministarstvo za obrazovanje, nauku i obuku obezbjeđuje mladim ljudima koji su se doselili u Australiju i završili AMEP obuku, ali im još treba dodatna pomoć, besplatno učenje engleskog jezika putem **Programa za engleski jezik, opismenjavanje i račun (LLNP)**.

Obuka se provodi u malim grupama, između 6 i 20 sati sedmično i traje do jednu godinu, zavisno od potreba učenika i njihove raspoloživosti za pohađanje časova.

Centrelink procjenjuje ko ima pravo na LLNP program i svi koji žele da učestvuju u njemu, moraju biti registrovani u Centrelink-u kao nezaposleni.

Obuka iz osnova engleskog jezika (Basic English) je dostupna:

- nezaposlenim koji imaju od 15 do 20 godina, bez obzira da li primaju socijalnu pomoć ili ne,
- nezaposlenim koji imaju 21 godinu ili više, koji primaju Youth Allowance, Newstart Allowance ili Parenting Payment.

Nezaposleni koji ne primaju ni jednu od gore pomenutih naknada, mogu doći na časove iz osnova engleskog jezika ako imaju privremene ili provizorne vize podklasa 309, 310, 445, 450, 820, 826, 850, 437, 781, 783 i 784. Useljenici koji su izloženi dvogodišnjem periodu čekanja na isplaćivanje naknada socijalne zaštite, mogu takođe podnijeti zahtjev.

Obuka za viši nivo engleskog jezika (Advanced English) je dostupna:

- nezaposlenim koji su državljani, stanovnici sa stalnim boravkom, ili koji su nosioci privremenih ili provizornih viza podklasa 309, 310, 445, 450, 820, 826, 850, 437, 781, 783 i 784. Oni ne moraju, kao uslov za pohađanje nastave, primati socijalnu naknadu.

Institucije koje pružaju obuku nalaze se na kratkoj putnoj udaljenosti od većine Centrelink ureda. Centrelink će sa njima organizovati termin za procjenu znanja podnosilaca zahtjeva koji imaju pravo

na obuku. Stručni procjenjivač odlučiti će koja je najbolja opcija obuke iz jezika, da li osnovna ili viša. Institucije koje se bave obučavanjem obuhvataju TAFE odjele za srednje obrazovanje, društvene zajednice, a uključene su i privatne registrovane organizacije za obuku.

Učenici koji žive u unutrašnjosti ili u udaljenim oblastima, ili oni kojima je teško dolaziti na časove, mogu pristupiti ovom programu putem dopisnog učenja. To takođe organizuje Centrelink.

Za više informacija i za upućivanje na ovaj program, otidite u mjesni ured Centrelink-a. Informacije o programu takođe se mogu dobiti na internetu, na sljedećoj stranici: <https://lnp.dest.gov.au>

Technical and Further Education (TAFE) / Tehničko i dodatno obrazovanje

Sektor **Tehničkog i dodatnog obrazovanja (TAFE)** obezbeđuje obrazovanje i obuku u čitavom nizu oblasti interesovanja, kroz širok izbor nivoa za sticanje vještina i obrazovanja. Većinu toga pružaju TAFE instituti; iako sistem **Adult Community Education (ACE) /Obrazovanja za odrasle u društvenoj zajednici** i privatne institucije takođe pružaju programe.

Oblasti obučavanja obuhvataju:

- poljoprivredu, stočarstvo i prirodna bogatstva
- arhitekturu, građevinarstvo i planiranje
- umjetnost, zanatsku radinost, muzičko, ples i glumu
- poslovanje, ekonomske nauke, administraciju i trgovinu
- kompjutere i informatičke sisteme
- obrazovanje
- inženjerstvo i srodne tehnologije i istraživanja
- zdravstvene, društvene i službe socijalnog staranja
- ugostiteljstvo, turizam, transport i personalne usluge
- društvene nauke i sociologiju
- pravo i zaštitu
- manufakturnu i industrijsku proizvodnju
- prirodne nauke

Uslovi za upis na TAFE kurseve su različiti u pogledu traženog nivoa obrazovanja i sposobnosti. Mogu varirati od nivoa:

- onih koji su prekinuli školovanje (koji nisu završili srednjoškolsko obrazovanje)
- završene mature, VCE-ja / 12. razreda
- stručnih kvalifikacija / prethodnog radnog iskustva; do
- prekinutog/ ometenog obrazovanja, uključujući slučajeve mladih novopridošlica

Kvalifikacije

Svi TAFE kursevi su akreditirani, što znači da se po njihovom završetku dobije svjedočanstvo. TAFE kvalifikacija je nacionalna kvalifikacija priznata od strane **National Training Framework / Nacionalnog okvira za obuku**. Ovo znači da se TAFE kvalifikacija priznaje u cijeloj Australiji.

Kvalifikacije na TAFE-u su:

- svjedočanstvo I
- svjedočanstvo II
- svjedočanstvo III
- svjedočanstvo IV
- diploma
- diploma više škole
- diploma fakulteta

Od 2003., TAFE će imati mogućnost da podnese zahtjev za otvaranje kurseva na nivou fakultetske diplome u specijalizovanim, 'odijeljenim' oblastima.

TAFE kursevi se uglavnom mogu studirati redovno i vanredno. Kursevi za svjedočanstva od 1 do 3, uobičajeno ne traju duže od 12 mjeseci redovnog studiranja. Za diplomu i diplomu više škole uobičajeno trajanje odgovara dvogodišnjem redovnom studiju. Kursevi za fakultetsku diplomu će trajati tri ili četiri godine.

TAFE takođe obezbjeđuje **Apprenticeship and Traineeship**, izučavanje zanata i obuku. Prije upisa na zanat ili obuku, neophodno je naći poslodavca koji će kombinovati dogovor o obučavanju i praktičnoj obuci na radnom mjestu sa vašim učenjem na TAFE-u. Izučavanje zanata obično traje četiri godine, a obuka jednu godinu.

Učenje engleskog jezika

TAFE instituti takođe nude programe za učenje engleskog kao stranog jezika (**English as a Second Language, (ESL)**). Ovi programi su za osobe kojima je potrebno dodatno učenje engleskog i koje možda žele poboljšati svoje izgleda za dalje učenje ili zapošljavanje. Često su to osobe sa već završenim kursom u Adult Multicultural Education Services (AMES) ili u centru za učenje jezika.

Osobe sa privremenim boravkom mogu imati pravo upisa na TAFE ESL kurseve.

TAFE je poznat po obezbjeđivanju specijalizovanih programa za novopridošle mlade ljude koji žele učiti engleski jezik sa drugim mladim ljudima, u prijateljskom i podsticajnom okruženju. Programi se mogu usmjeriti na mlade izbjeglice i useljenike koji su u prošlosti imali prekide u školovanju, kao i na one koji su završili srednjoškolsko obrazovanje i možda započeli visoko obrazovanje.

Postoje specijalizovani ESL programi za **premošćavanje**, koji se nude mladim izbjeglicama i novopridošlicama na Northern Melbourne TAFE institutu (YAMEC program u Preston-u i Collingwood-u), na Victoria univerzitetu (TAFE) u Footscray-u i na Chisholm institutu u Dandenong-u. Ovi programi uvažavaju činjenicu da su mladi ljudi mogli imati prekide u školovanju i da im je šire obrazovanje potrebno isto koliko i engleski jezik. Ovi programi mogu pružiti učenje matematike, prirodnih nauka, informativne tehnologije, rekreacione programe, kao i pomoć u pitanjima naseljavanja, kao što su stambeno, Centrelink, zdravstvena i pravna pitanja. Učenici se mogu upisati u ove programe bez obzira na nivo znanja jezika i pismenosti (ASLPR).

Svaki od TAFE programa za mlade izbjeglice stavlja naglasak na podršku mladim ljudima tako što formira partnerstvo sa drugim službama, to jest, 'JPET', 'MIP's, 'JPP'. Njihovi radnici za podršku pružaju usluge u kooperaciji sa osobljem Programa za mlade izbjeglice i mogu osigurati da se pitanja naseljavanja (stambeno, zdravstveno i sl.) riješe.

TAFE ESL učenici mogu kombinovati stručno obrazovanje sa dodatnim učenjem ESL-a, na primjer, engleski jezik i kompjuteri ili engleski jezik i njegovanje djece (childcare), itd. Ostali časovi se usredsređuju na opismenjavanje onih čiji je govorni engleski dobar ali kojima je potrebna dodatna pomoć u čitanju i pisanju. Časovi engleskog se održavaju preko dana i naveče i mogu se pohađati redovno ili vanredno.

Upis na TAFE institute

TAFE ima fleksibilnu upisnu politiku; on priznaje znanje i iskustvo stečeno kroz formalno obrazovanje i kroz druga životna iskustva, uključujući radno iskustvo.

Otuda, ako se može pokazati da osoba ima drugu relevantnu podlogu, nije uvijek neophodno imati završeno formalno školovanje da se kvalifikuje za upis na TAFE. U nekim slučajevima ova relevantna podloga se može uračunati u neke nastavne jedinice TAFE kursa. To se zove **Recognition of Prior Learning (RPL)** / Priznavanje prethodnog učenja.

Upis na neke kurseve je putem direktnog podnošenja prijave za upis na TAFE institut, ali za neke kurseve, naročito one za diplomu i diplomu više škole, neophodno je podnijeti prijavu kroz **Victorian Tertiary Admission Centre (VTAC)** / Viktorijski centar za upis na visoko obrazovanje. Ovo se mora učiniti do septembra u godini koja prethodi studiju. Zakašnjele prijave će prouzrokovati kaznene troškove. TAFE kursevi počinju svake godine u februaru i julu (prijem na polugodištu).

Kontaktirajte TAFE institut za dodatne podatke.

Put sa TAFE-a do univerziteta

Svjedočanstvo sa TAFE-a se može iskoristiti za upis na druge kurseve, uključujući kurseve na univerzitetu. Student koji završava kurs za diplomu ili diplomu više škole, može za neke predmete dobiti kredit važeći za fakultet. Krediti mogu biti ekvivalent prve godine trogodišnjeg fakulteta.

Cijena časova

TAFE ustanove naplaćuju nastavne troškove, a takođe se može plaćati za studentske službe i prostorije. Troškovi za TAFE su mnogo niži od troškova za univerzitet (HECS).

Studenti koji primaju Youth Allowance, ili drugo Centrelink primanje, mogu imati pravo na povlasticu. Studenti imaju pravo na primanje Youth Allowance za većinu kurseva. Pogledajte poglavlje "Income Support" / „Socijalne naknade” za više detalja.

Pozajmice za studente su raspoložive da, ukoliko je potrebno, pomognu studentima u troškovima nastave.

Kako možete doći do više informacija?

TAFE instituti se nalaze u cijelom Melbourne-u. Svaki institut ima službenika za informisanje da pomogne i odgovori na odgovarajuća pitanja. Takođe postoje savjetodavne službe, uključujući profesionalnu orijentaciju za potencijalne studente.

Za više informacija o TAFE-u i programima koje nudi, molimo da upotrijebite:

- besplatnu knjižicu "Questions and Answers About TAFE" („Pitanja i odgovori o TAFE"-u) (u školskim i gradskim bibliotekama)
- Informacije Viktorija, telefon: 1300 366 356
- web-stranicu Ureda za obuku i visoko obrazovanje: www.otte.vic.gov.au

Univerziteti

Univerziteti nude širok izbor kurseva od kojih neki vode do specifičnih profesija kao što su medicinska, bolničarska ili inženjerska, dok su drugi, poput umjetnosti i prirodnih nauka, više uopšteni.

Vrste raspoloživih kurseva:

- **Diploma:**
2 godine redovnog ili odgovarajuće trajanje vanrednog studija. Naglasak se stavlja na praktične sposobnosti i opšte razumijevanje oblasti, vodeći do para-profesionalne kvalifikacije.
- **Diploma više škole (Advanced Diploma):**
3 godine redovnog ili odgovarajuće trajanje vanrednog studija. Uključuje studij na višem nivou od onog za diplomu, ali sa još nešto naglaska na praktične sposobnosti.
- **Diploma fakulteta (Bachelor Degree)**
3-4 godine redovnog ili odgovarajuće trajanje vanrednog studija. Student treba, kako je uobičajeno, da specijalizira najmanje jedan predmet tokom trajanja kursa.
- **Diplomsko svjedočanstvo (Graduate Certificate)**
6 mjeseci redovnog ili odgovarajuće trajanje vanrednog studija. Može uključivati proširivanje već stečenih sposobnosti na fakultetu ili razvijanje stručnog znanja i sposobnosti u novoj profesionalnoj oblasti
- **Diploma o specijalizaciji (Graduate Diploma)**
1 godina redovnog ili odgovarajuće trajanje vanrednog studija. Može uključivati proširivanje već stečenih sposobnosti na fakultetu ili razvijanje stručnog znanja i sposobnosti u novoj profesionalnoj oblasti, ili dodatnu specijalizaciju u nekoj oblasti.
- **Magistarski stepen**
2 godine redovnog ili odgovarajuće trajanje vanrednog studija. Povećava specifične profesionalne ili stručne sposobnosti. Student stiče najdublje razumijevanje o specifičnoj oblasti znanja, bilo putem izrade radova na kursu bilo provodeći naučne aktivnosti.
- **Doktorski stepen**
3 godine redovnog ili odgovarajuće trajanje vanrednog studija. Dodijeljen nakon izrade originalnog naučnog rada, uključujući održivu tezu, koji doprinose znanju i razumijevanju u okviru posebne oblasti izučavanja.

Minimalni uslovi za upis

Da stekne pravo upisa na univerzitet, student treba da ima uspješno završenu maturu (VCE), ili da nastavi put sa TAFE kursa ili da se kvalifikuje za **Special Entry Provisions / Upis po posebnim odredbama**.

Special Entry Provisions / Upis po posebnim odredbama

Podnosiocima prijave, osim onih koji su tek završili školu, individualno razmatra svaka institucija kojoj podnesu prijavu. Institucije mogu uzeti u obzir radnu istoriju podnosioca prijave, učenje poslije srednje škole ili posebne okolnosti. Upis može biti zasnovan na jednom ili više faktora, kao što su zrelo dob, obrazovne ili socijalne nedaće, ili sposobnost za uspjeh. Od podnosioca prijave se može tražiti polaganje prijemnog ispita da pokažu posjedovanje sposobnosti za uspjeh u studiranju na univerzitetskom nivou.

Uslovi za upis na određeni fakultet za učenike sa VCE-jem

Pošto učenik zadovolji minimalne uslove za upis, ona/on takođe treba da zadovolji posebne uslove fakulteta za svaki fakultet za koji želi da podnese prijavu.

Ovi uslovi fakulteta uključuju:

➤ **Predmete kao preduslove:**

to su predmeti koji moraju biti uspješno završeni i prije nego što se učenici mogu uzeti u obzir za određeni fakultet

➤ **Prosječne ocjene:**

u nekim slučajevima, prije nego se predmet i može razmatrati kao preduslov, iz njega se mora imati određena ocjena u School Assessed Tasks (SATs) / Zdacima koje ocjenjuje škola.

Kako podnijeti prijavu za upis na viktorijsko visoko obrazovanje

Victorian Tertiary Admissions Centre (VTAC) / Viktorijski centar za upis na visoko obrazovanje, obrađuje prijave za većinu kurseva fakultetskog ili nivoa diplome na univerzitetima i za većinu redovnih kurseva za svjedočanstvo IV, diplomu ili diplomu više škole na TAFE institutima u Viktoriji. Svakog jula VTAC objavljuje knjižicu za prijave "VTAC Guide to University and TAFE courses" / „VTAC vodič za kurseve na univerzitetu i TAFE-u”, koja sadrži informacije o kursevima, proceduri prijavljivanja i formular za prijavu. **Prijavljivanje** za studij kurseva obično se završava *krajem septembra* u godini koja prethodi izboru.

Izbor za sve kurseve je u znaku konkurencije i zasniva se na akademskim odlikama, osim u nekoliko specifičnih slučajeva kod kojih se u obzir uzimaju neki drugi kriteriji, koji mogu obuhvatati radno iskustvo, posebne sposobnosti, prirodnu nadarenost ili prikladnost za profesiju.

Higher Education Contribution Scheme (HECS) / Šema kreditiranja visokog obrazovanja

Osobe sa stalnim boravkom obično mogu plaćati troškove kursa putem **Higher Education Contribution Scheme (HECS)** / Šeme kreditiranja visokog obrazovanja. Kredit putem HECS-a za redovnog studenta koji radi standardni program studija, kreće se otprilike između 3.500 i 6.000 dolara za cijelu godinu. Otplata kredita se obično može odgoditi ili zadržati, sve dok se ne ostvari oporezivi prihod iznad određenog nivoa. Tada se procenat tog prihoda otplaćuje Australskoj poreskoj upravi.

Za neke kurseve se ne dobija HECS, već su oni kursevi za koje se unaprijed plaća puna školarina, koja je na početnom nivou od oko 10.000 dolara za jednu godinu.

Kako možete doći do više informacija?

Idite na web-stranicu Visoko obrazovanje Ministarstva za obrazovanje, nauku i obuku (DEST):<http://www.dest.gov.au/highered/index1.htm>

Takođe, svaki univerzitet izdaje priručnike koji daju obrise svakog kursa. Ovi se mogu dobiti ako se telefonom nazove pojedinačno svaki univerzitet.

Za informacije o izboru za visoko obrazovanje i procesu, kontaktirajte Victorian Tertiary Administrations Centre (VTAC) / Viktorijski centar za administraciju visokog obrazovanja direktno na: 1300 364 133 ili pogledajte web-stranicu: www.vtac.edu.au ili pišite:

The Information Officer
Victorian Tertiary Administrations Centre (VTAC)
Suite B, 40 Park Street
SOUTH MELBOURNE VIC 3205

Socijalne naknade

Centrelink obezbjeđuje određenu finansijsku i druge vrste pomoći mladim ljudima i studentima za vrijeme studija.

Youth Allowance / Isplata za učenike i studente

Namijenjena je:

- redovnim učenicima/studentima starosti od 16 do 24 godine
- redovnim studentima starosti 25 ili više godina koji su primali Youth Allowance prije no što su napunili 25 godina i još studiraju isti kurs;
- ostalim mladim osobama dobi do 21 godine koji traže posao sa punim radnim vremenom, kombinuju traženje posla sa skraćenim radnim vremenom i vanredno studiranje, obavljaju druge odobrene aktivnosti (uključujući dobrovoljni rad), ili koji su bolesni; i
- 15-ogodišnjacima koji su dostigli uzrast kada mogu napustiti školu i za koje se smatra da se samostalno izdržavaju.

Oni koji su mlađi od 18 godina i koji nisu završili 12. razred ili njemu odgovarajući, ne mogu dobiti Youth Allowance sve dok ne krenu na redovno obrazovanje ili obuku. Da dobiju Youth Allowance treba da budu u školi ili da se vrate u školu, krenu na TAFE ili drugi odobreni kurs za obuku. Izuzeće od ovog uslova može se dodijeliti ako on nije odgovarajući ili se ne može ispuniti.

Visina Youth Allowance zavisi od toga da li je stranka zavisna o roditeljskom izdržavanju ili se samostalno izdržava, da li je samac, ima li djecu, da li živi kod kuće ili mora otići od kuće da studira ili poboljša izgleda za dobijanje posla.

Za stranke koje primaju Youth Allowance po stopi za izdržavane osobe, pravo na isplatu i visina isplate uslovljeni su dohotkom i imovinom roditelja, i moguće je, i stvarnim finansijskim mogućnostima porodice. Dodatak za stanarinu (Rent Assistance) može se isplaćivati osobama koje moraju plaćati privatnu stanarinu. Za detaljnije podatke provjerite u Centrelink-u.

Austudy / Austudy isplata

- je za studente dobi 25 ili više godina koji redovno studiraju odobreni kurs na odobroj instituciji. (Studentima sa invalidnošću se može pomoći i kada vanredno studiraju.)

Specijalna pomoć

je isplata za ljude koji su u istinskoj finansijskoj i ličnoj nevolji, ali ne mogu imati pravo na druge naknade Centrelink-a.

Provjera prihoda i imovine

Roditelji su podstaknuti da, kad god je moguće, pomognu mladim ljudima sve dok oni ne budu u stanju da samostalno žive vlastiti život. Kao rezultat, finansijske okolnosti roditelja se uzimaju u obzir pri procjenjivanju Youth Allowance za mlade na roditeljskom izdržavanju.

- **Parental Means Test** / Provjera sredstava roditelja primjenjuje se samo na one koji primaju Youth Allowance kao izdržavane osobe, i posmatra imovinu i prihod njihovih roditelja i, u nekim slučajevima, stvarne mogućnosti porodice, da ustanovi da li oni mogu finansijski pomoći svoju djecu.
- **Personal Income Test** / Provjera ličnih prihoda - visina Youth Allowance ili Austudy isplate uslovljena je visinom dvosedmične zarade svakog pojedinca.
- **Personal Assets Test** / Provjera lične imovine primjenjuje se na podnosiocima zahtjeva za Austudy kao i na podnosiocima zahtjeva za Youth Allowance koji se samostalno izdržavaju.
- **Partner Income and Assets Tests** / Provjera dohotka i imovine partnera se primjenjuje i na podnosiocima zahtjeva za Youth Allowance koji se samostalno izdržavaju i na podnosiocima zahtjeva za Austudy, koji žive sa partnerom.

Boravište

Da bi dobili naknadu, podnosioci zahtjeva obično treba da budu stanovnici Australije i generalno, da žive u Australiji. Redovni studenti mogu ponekad biti plaćeni dok su izvan Australije. Novopridošli useljenici moraju čekati 2 godine na početak isplate Youth Allowance ili Austudy naknade - izbjeglice i nosioci viza po humanitarnoj osnovi su izuzeti. **Ako je potrebna pomoć prevodioca, može se organizovati besplatno.**

Posebne vrste pomoći

Sljedeće vrste pomoći takođe se mogu dobiti.

Dodatak za stanarinu (Rent Assistance) mogu dobiti primaoci Youth Allowance koji moraju stanovati daleko od kuće zbog studija ili traženja posla i plaćati stanarinu.

Beskamatna isplata unaprijed (Interest Free Advance Payment) i **Specijalna isplata unaprijed za zaposlenje** (Special Employment Advance). Oni koji primaju Youth Allowance i Austudy, mogu dobiti beskamatno, unaprijed isplaćeno svoje primanje kao pozajmicu. Special employment advance mogu dobiti određeni primaoci Youth Allowance i Austudy-ja.

Kao pomoć za pokriće troškova prevoza od kuće do mjesta studiranja, neki studenti na visokom obrazovanju mogu dobiti **Fares Allowance / Doplatak za prevoz.**

Pozajmice za studente na visokom obrazovanju. Pozajmica 'Finansijska dopuna' (A Financial Supplement) je dobrovoljni program pozajmica za studente na visokom obrazovanju koji imaju pravo na Youth Allowance ili Austudy i takođe za NEKE studente visokog obrazovanja koji nemaju pravo na Youth Allowance zbog provjere sredstava roditelja (Parental Means Test). Za više informacija otiđite u Centrelink.

Income Bank / Banka prihoda. Kada student koji prima Youth Allowance ili Austudy petnaestodnevno zaradi manje od dozvoljenog iznosa, stvara se 'banka prihoda'. 'Banka' omogućava studentu da povećava prihod do kredita (najviše do 6.000 dolara) za poravnanje svake zarade koju će kasnije imati iznad dozvoljenog nivoa (uključujući onu tokom raspusta), tako da visoka zarada ne utiče puno na njegovu isplatu od Centrelink-a.

Health Care Card / Kartica za zdravstvene povlastice uštedjet će vam novac za neke prepisane lijekove. Nezaposleni se automatski kvalifikuju za Health Care Card, redovni studenti moraju podnijeti poseban zahtjev i dostaviti podatke o prihodu.

Pharmaceutical Allowance / Dodatak za lijekove se može isplaćivati primaocima Youth Allowance ili Austudy-ja koji su bolesni i privremeno nesposobni za rad.

Službe Centrelink-a za mlade

... čak i one koji ne dobijaju isplate od Centrelink-a.

Timovi za mlade se nalaze u uredima Centrelink-a i rade sa mladim ljudima pomažući im da razumiju raspoložive mogućnosti za obrazovanje, obuku i zaposlenje i da ih iskoriste, kao i da procijene njihovo pravo na socijalne naknade.

Specijalizovani odjeli službi za mlade uključuju socijalne radnike i druge stručnjake koji pružaju:

- pomoć mladima koji su beskućnici;
- ranu intervenciju za mlade koji su u opasnosti da prekinu školovanje;
- intenzivno savjetovanje o karijeri i poslu; i
- upute.

Informativni centri za karijeru obezbjeđuju besplatne, jednostavne za korišćenje, informacije koje pokrivaju sve vrste zanimanja i kurseva. Postoji 12 ovakvih centara u glavnim gradovima i većim regionalnim centrima. Svaki centar ima izbor priručnika o kursevima i video-kaseta, kao i štampanih i kompjuterizovanih informacija, za pomoć u planiranju karijere, pisanju prijava za posao i radnih biografija i pripremi za intervju.

Self Help Facilities (Pogodnosti za samostalno traženje posla) su na raspolaganju u skoro svakom uredu Centrelink-a i uključuju:

- oglase za posao izlistane na ekranu (touchscreen);
- telefon, aparat za fotokopiranje i faks;
- kompjutere za pisanje prijava za posao i radnih biografija i pristup internetu;
- vodiče za zaposlenje, pamflete i oglasnu tablu.

Obaveze prema Centrelink-u

Stranke su odgovorne da obavijeste Centrelink kada se njihove okolnosti promijene, pošto to može uticati na naknadu.

Putovanje u inostranstvo može uticati na naknadu, zato recite Centrelink-u o svakom planiranom putovanju.

Upoređivanje podataka sa drugim vladinim uredima. Centrelink-u se moraju uvijek pružiti tačni podaci zato što se vrši provjera sa drugim vladinim uredima i sa obrazovnim institucijama.

Za više informacije na stranim jezicima, zovite 13 1202 ili tražite "Help for Young People and Students" / „Pomoć za mlade ljude i studente” informativni list (17 jezika) u uredu Centrelink-a ili na internetu:

<http://www.centrelink.gov.au./internet/internet.nsf/multifilestores/yps0112>

Izvori dodatnih informacija

Opšte reference

- Job and Course Explorer (OZJAC) / Istraživač za posao i kurseve, kompjuterizovana informativna služba o dodatnom obrazovanju i karijeri. Može se naći u mnogim školama i mjesnim bibliotekama. Takođe postoji i OZJAC vodič za kurseve.
- Vodič za posao objavljuje Commonwealth Department of Education, Science and Training (DEST) / Savezno ministarstvo za obrazovanje, nauku i obuku. Ovaj vodič potražite u školskoj biblioteci ili u mjesnom Centrelink-u.
- Takođe se obratite priručnicima visokoškolskih institucija.

Za opšte informacije o VCE-ju

Information Section

Victorian Curriculum Assessment Authority

41 St Andrews Place

EAST MELBOURNE 3002

Phone: (03) 9651 4300 Fax: (03) 9651 4324

Website: www.vcaa.vic.edu.au

Za informacije o dopisnom obrazovanju

Distance Education Centre Victoria

315 Clarendon Street

THORNBURY VIC 3071

Phone: (03) 8480 0000 Fax: (03) 9416 8493

Website: www.distance.vic.edu.au

Opšte informacije za roditelje o obrazovanju

Knjiga Ministarstva za obrazovanje i obuku "A-Z Guide for Parents: Education in Victorian Government Schools at a glance" / „A-Z vodič za roditelje: pregled obrazovanja u viktorijskim državnim školama” (uključujući prevode sa engleskog na 12 drugih jezika):

Web-stranica: www.sofweb.vic.edu.au/lem/esl/azguide.htm

Za informacije o ESL programima u školama i VCE informacijama prevedenim na 14 jezika:

Web-stranica: www.sofweb.vic.edu.au/lem/esl/index.htm

Za informacije o TAFE-u

Office of Training and Tertiary Education (OTTE)

2 Treasury Place

EAST MELBOURNE VIC 3002

Phone: (03) 9637 2000 Fax: (03) 9637 2470

Website: www.otte.vic.gov.au

TAFE Course line: 131823

Za informacije o zapošljavanju, TAFE-u i univerzitetu

Melbourne Career Information Centre

1st Floor, 176 Bridge Road

Richmond 3121

Phone: (03) 9299 1038 Fax: (03) 9299 1099